Marcela VÎLCU

Strategii în stabilirea valorii (ne)predicative a unor verbe

M. V. – lector superior la Catedra de limba română și filologie clasică, Facultatea Filologie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău. Cursuri predate: Fonetica, Ortografia, Punctuația în limba română, Praxiologia limbii române. Lucrări: *Limba şi literatura română. Bacalaureat. Teste integratoare de evaluare a competenţelor lingvistice, literare şi de comunicare*, (coautor C. Șchiopu), manuale: *Limba şi literatura română pentru clasa a X-a* (coautor C. Şchiopu), *a XI-a* (coautor C. Şchiopu).

În practica de predare a unor teme de morfologie, mai exact, a verbului, de multe ori ne confruntăm cu problema că elevii / studenții nu pot distinge verbele predicative de cele nepredicative, nu le pot stabili statutul, fapt din care derivă o altă problemă, mai gravă – cea a identificării predicatului propoziției, de multe ori greșind în cazul verbelor care pot avea diferite valori gramaticale. În majoritatea situațiilor, ei analizează la întâmplare, „ghicesc" și de multe ori dau greș la identificarea predicatului, respectiv, la stabilirea valorii predicative sau nepredicative a unor verbe.

De aceea, în abordarea acestei teme, se va începe, evident, cu explicarea conceptelor de verb predicativ și verb nepredicativ. Pentru a facilita înțelegerea, putem să le propunem elevilor / studenților să determine valoarea predicativă / nepredicativă a verbului și să-și argumenteze opțiunea, pe baza unor exemple, cum ar fi: *În magazinul de lângă casă pâine nu era* și *Fata*

In this article there are presented the notions of predicative verb – non predictive verb and there is examined the problem of delimitating the contextual grammatical value of some verbs in Romanian language. Particular attention is paid to the status of copulative verbs and there are given some suggestions for didactic approach of these verbs.

BDD-A27560 © 2017 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:06 UTC)

moșneagului era. Ei vor constata cu ușurință că, în primul exemplu, verbul „a fi" este predicativ, deoarece exprimă un înțeles, iar în al doilea exemplu acest verb este nepredicativ, pentru că nu exprimă un înțeles și că mai e nevoie de o completare ca secvența să aibă sens și să devină propoziție (Fata moșneagului era *harnică / frumoasă / cuminte* etc.*)*.

Astfel, se va construi o definiție a acestor concepte: verbele *predicative* pot îndeplini singure funcția de predicat, *pentru că au sens lexical de sine stătător*; verbele *nepredicativ*e nu pot îndeplini singure funcția de predicat, deoarece *se desemantizează* (nu exprimă un sens lexical de sine stătător).

După rolul pe care îl au, acestea din urmă se împart în verbe *auxiliare* (se desemantizează totalmente, devenind instrumente gramaticale: însoțesc alte verbe ca morfem de exprimare a modurilor / timpurilor compuse și a diatezei pasive. Avestea sunt verbele *a avea, a voi, a fi*: *De dragul tău m-<u>am</u> înnorat și-<u>am</u> nins.* (A. Suceveanu)*; <u>Am</u> s-ajung atunce, poate, la mijlocul ei aproape.* (Gr. Vieru)*; Optzeci de ani îmi pare în lume c-<u>am</u> trăit, / Că sunt bătrân ca iarna, / Că tu <u>vei fi</u> murit.* (M. Eminescu) și verbe *copulative* (își pierd conținutul lexical concret, exprimând doar un sens abstract, nedeterminat, intrând ca element gramatical în componența predicatului nominal) [1, p. 67].

Referindu-se la verbele auxiliare, lingvistul D. Irimia menționează: „un verb încetează de a mai fi predicativ când, odată cu substanța lexicală, își modifică și substanța gramaticală. Verbul își pierde, în acest caz, capacitatea de a actualiza; el se poate transforma, printr-un indelungat proces de abstractizare, într-un simplu morfem auxiliar al unor categorii gramaticale" [2, p. 87]; substanța sa semantică se anulează până la dispariție. O altă particularitate a verbelor auxiliare, pe care o menționează savantul, este pierderea accentului sintactic [2, p. 87]. Altfel zis, aceste verbe devin cuvinte neaccentuate, rostindu-se legat, doar împreună cu cuvintele / verbele alăturate.

În cele ce urmează, vom examina unele aspecte de abordare a verbelor nepredicative copulative. După ce sunt clarificate noțiunile de verb predicativ – verb nepredicativ, elevilor li se propune un set de enunțuri, de ex.: *Tinerii sunt visători. Viața înseamnă luptă. Problema pare complicată. Noi rămânem aceiași. Copacii au devenit verzi. Noi vom ajunge prosperi. Ioana s-a făcut medic. Echipa noastră a ieșit învingătoare,* din care să extragă verbele și să le stabilească valoarea predicativă / nepredicativă. În felul acesta, ei vor obține o listă cu

BDD-A27560 © 2017 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:06 UTC)

principalele verbe copulative, grupate semantic în jurul a două verbe: *a fi* și *a deveni* (grupul lui „a fi” – *a însemna, a părea, a rămâne*; grupul lui „a deveni” – *a ajunge, a se face, a ieși*). Între elementele fiecărui grup există o oarecare relație de sinonimie: *Viața este zbucium = Viața înseamnă zbucium = Viața pare zbucium = Viața rămâne zbucium; Echipa a devenit învingătoare = Echipa a ajuns învingătoare = Echipa a ieșit învingătoare = Echipa s-a făcut învingătoare.*

Prin urmare, dacă într-un context verbele *a însemna, a părea, a rămâne* pot fi substituite cu verbul *a fi,* iar verbele *a ajunge, a se face, a ieși* – cu verbul *a deveni,* atunci ele au valoare copulativă: nu au un conținut lexical concret, au rol gramatical de element al predicatului nominal.

Aceleași verbe, în alte contexte, pot exprima un sens lexical și au, astfel, valoare predicativă: *Elevii și-au însemnat operele pentru lectură* (au notat), *Ieri am rămas acasă* (am stat), *Mâine voi ieși cu prietenii la plimbare* (voi merge / voi pleca), *Am ajuns repede la destinație* (am sosit) etc. În urma acestor observații, elevii / studenții vor constata că realizarea predicativă sau nepredicativă a verbelor depinde de condițiile de funcționare sintagmatică a acestora, adică de contextul în care ele apar. Unul și același verb poate fi predicativ sau nepredicativ, în funcție de conținutul său lexical.

O atenție sporită necesită verbul „a fi” care, în calitate de verb copulativ, are cea mai frecventă utilizare, iar ca verb predicativ are o gamă largă de sensuri, și anume: *a exista / a trăi* (A fost odată o babă și un moșneag), *a se afla* (Noi suntem la bunici), *a se întâmpla / a se produce* (Ieri a fost un accident), *a avea loc* (Ședința va fi mâine), *a costa* (Pâinea este cinci lei), *a sosi / a veni* (Mâine voi fi la tine dis-de-dimineață), *a trece* (Ieri am fost pe la bunica), *a proveni* (Eu sunt din Moldova) etc. E bine ca elevii / studenții să rețină aceste echivalente semantice ale verbului „a fi”. În acest scop, li se va propune să alcătuiască enunțuri proprii cu fiecare sens / echivalent. Această activitate poate fi realizată frontal, individual sau în grup, propunându-se a alcătui enunțuri cu unu-două sensuri ale verbului „a fi”. De asemenea, se va solicita alcătuirea propriilor enunțuri, care să reflecte valoarea predicativă și valoarea copulativă a acestui verb.

În același mod se va lucra și cu celelalte verbe copulative, menționate mai sus. Mai întâi, elevilor / studenților li se va propune câte o fișă ce include un set de enunțuri-perechi, pentru fiecare verb, în care să stabilească valoarea predicativă / nepredicativă a verbelor. De exemplu: *Subliniați verbele*

BDD-A27560 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:06 UTC)

marcate din următoarele enunțuri în felul următor – cu o linie, verbele cu valoare copulativă, cu două linii, pe cele cu valoare predicativă:

a) A cunoaște-*nseamnă* iarnă,/ A iubi *e* primăvară. (L. Blaga); De pe galbenele file el adună mii de coji,/ A lor nume trecătoare le *înseamnă* pe răboj. (M. Eminescu); Pe cer nu *e* niciun nor.

b) S-*ajungi* mireasă, s-*ajungi* crăiasă! (V. Alecsandri); *Am s-ajung* atunce, poate, la mijlocul ei aproape. (Gr. Vieru)

c) De-*ar fi*$_{(1)}$ *să iasă*$_{(2)}$ toți împărați! (I. Creangă); *Ieși*, soare, *ieși*, că ți-oi da cireși!; Limba noastră-*i* o comoară. (A. Mateevici) etc.

În procesul analizei sintactice, elevii trebuie să țină cont de următoarele particularități ale verbelor copulative:
• aceste verbe sunt intranzitive, deci nu sunt determinate/urmate de un complement direct – ceea ce pare a fi complement direct este, de fapt, nume predicativ (S-ajungi *mireasă*, s-ajungi *crăiasă*! Calea să-ți fie *numai cu flori*! (V. Alecsandri));
• verbele copulative nu acceptă un complement circumstanțial de mod – ceea ce pare a fi complement de mod este, de asemenea, nume predicativ (Stelele par *înghețate*, cerul pare *oțelit* (V. Alecsandri);
• verbul „a fi" este întotdeauna intranzitiv.

Dar, așa cum nimic nu este absolut, nici afirmația că verbul „a fi" este întotdeauna intranzitiv nu poate fi absolutizată. Drept dovadă, în acest sens, poate servi următorul exemplu din creația lui M. Cărtărescu: „Stilul nu îl ai, ci îl ești" (*De ce iubim femeile?*), în care constatăm că verbul „a fi" este determinat de un complement direct (pronumele *îl*).

În concluzie, subliniem că, pentru stabilirea valorii predicative / nepredicative a verbelor, este esențial să se pornească de la conținutul lexical pe care îl exprimă ele în context, deoarece valoarea verbului depinde de condițiile de funcționare sintagmatică în fiecare context.

Bibliografie

1. Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române,* Editura Polirom, Iași, 1997.
2. Dumitru Irimia, *Semiauxiliarele*. În: „Anuar de lingvistică și istorie literară", tom XXI, 1970, p. 79–97 (http://www.alil.ro/wp-content/uploads/2012/05/Semiauxiliare. pdf).

BDD-A27560 © 2017 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:06 UTC)